

FRIDTJOF NANSENS INSTITUTT
FRIDTJOF NANSEN INSTITUTE

Hvor går europeisk energipolitikk?

- bredde og dybde i koordineringen på EU-nivå

Per Ove Eikeland

Presentasjon på CANES avslutningskonferanse: Klimaomstilling av energisystemer: nasjonale, nordiske og europeiske utfordringer
Håndverkeren, Oslo, torsdag 3.2.2011

www.fni.no

Innhold

- Utviklingstrekk i EUs energipolitikk
- Drivkrefter og motkrefter i EU-koordineringen
- Forventninger videre?

FRIDTJOF NANSENS INSTITUTT
FRIDTJOF NANSEN INSTITUTE

www.fni.no

Utviklingstrekk

- **Energipolitikk som eget EU-politikkområde**
 - Flere mislykkede forsøk på sterkere koordinering av nasjonale energiressurser på EU-nivå for å øke energisikkerheten
 - Medlemslandene har ønsket sterk kontroll med ressursutnyttelse, valg av energikilder og energimarkedsstruktur
- **Energipolitikk langs to andre hovedspor:**
 - Energimarkedssporet
 - Miljøsporet

Utviklingstrekk – 1990-tallet

- **Energimarkedssporet - økonomimål**
 - Ide bak et felles indre marked: Konsumentfrihet, konkurranse og uavhengig drift av nett
 - Begrenset måloppnåelse det første tiåret
 - Rammedirektiver for el og gass (begrenset markedsåpning, regnskapsskille nett/produksjon)
 - Firenze- og Madrid-prosessene - samarbeid om å fjerne barrierer for handel over grensene
- **Miljøsporet: Koordinering med energimarkedssporet lykkes ikke**
 - Karbon/energiskatt og grønne sertifikater

Utviklingstrekk – tidlig 2000-tall

- **Energimarkedssporet**
 - Revisjon av indre energimarkedspolitikken i 2003
 - Full markedsåpning vedtatt for 2007
 - Fra regnskaps- til organisatorisk skille mellom produksjon/nettdrift, eierskille drøftet
 - Nettselskaper må informere om betingelser for tilgang på forhånd (transparens)
 - Nasjonale regulatorer
 - Økt påtrykk i det frivillige arbeidet med nedbygging av handelshindringer – ETSO og ERGEG
- **Miljøsporet: Økt aktivitet men tvetydig koordinering med energimarkedssporet**
 - Energieffektivitetsstandarder, fornybar el, biodrivstoff og klimakvoter

Endringer i 2009

- **Energimarkedssporet**
 - Revisjoner av indre energimarkedspolitikken
 - Inkrementell endring i krav til skille mellom nettvirksomhet og kommersiell virksomhet, pålagt eierskille forkastet
 - Økt EU-koordinering av frivillig arbeid mellom nettselskaper og energimyndigheter
 - Formalisering ved nye organer på EU-nivå: ENTSO-E, ENTSO-G og ACER
- **Miljøsporet: Betydelig økning i EU-aktivitet og bedre, men fremdeles mangelfull koordinering med energimarkedssporet**

Bredde og dybde i nåværende politikk

Etterspørselspolitikk	Tilbudssidepolitikk	Rammer for kobling mellom etterspørsel og tilbud av energi
Standarder for energieffektivitet også for transport Bindende mål for fornybar energi Minimumsavgifter energiprodukter	Teknologiutviklingspolitikk Strategic Energy Technology Platform European Industry Initiatives Rammeprogrammer for FoU	Kvotedirektivet med prissignaler for klimanøytral energi
	Statsstøttereglene med oppmykning for investeringer i miljøløsninger	Lovpålagt frihet for konsumenter Fremdeles ikke lovpålagt eierskille for å skape uavhengig nettdrift

Drivkrefter og motkrefter

- EUs sårbarhet som importområde av energi endres som følge av indre og ytre hendelser
 - Energisikkerhetsproblemet aktualiseres for fullt
 - Uttømming av egne reserver av olje- og gass
 - Økt etterspørsel fra Kina og global konkurranse om petroleumsressurser
 - Nye medlemsstater - økt importavhengighet av russisk gass
 - Klimatrusselen
 - Russland-Ukraina-konflikten – Gass sett på som usikker energikilde

Medlemsstatenes syn

- Hampton Court 2005 og EU 2007 ledermøtene
 - Responderer på den nye sårbarheten
 - Signaliserer mer bindende EU-styring og koordinering av virkemiddelbruk for å nå ulike energipolitiske mål
- Ulike nasjonale styringstradisjoner og industriinteresser hindrer koordinert virkemiddelbruk
 - Økning i antall land med omfattende markedsliberalisering (eierskille) men blokkerende minoritet ved nye medlemsland
 - Ulike syn på hvordan takle Russland
 - Ulik nasjonal rolle for nye industrier

EU-kommisjonens rolle

- Barroso-kommisjonen: Konkurranssevne for EUs industri (Lisboa-prosessen)
 - Ny selvsikkerhet og intern koordinering i kommisjonens energipolitiske arbeid etter Hampton Court 2005
 - Setter ny dagsorden for mer konsistent politikk
 - Kopler klima- og energisikkerhet til strategier for å øke EUs globale konkurransevne (vekst i nye industrier)
 - Klargjør koblinger mellom energimarkedspolitikken, klimamålet og energisikkerhetspolitikken (f.eks. forholdet mellom nettvikling og fornybar energi)
 - Økt anvendelse av latent makt i traktatens konkurransebestemmelser

Hva kan forventes videre?

- Kommissjonen bruker sin nye selvtillit
 - Strategic Energy Review II fra 2009 setter energisikkerhetsspørsmålet i fokus
 - Signaliserer at kommissjonen vil ha høyt fokus på gjennomføring – dybde i vedtatt EU-koordinering
 - Harmonisering av normer for nettdrift og koordinert planlegging av EUs sentralnett
 - Signaliserer økt bredde i politikken
 - F.eks. initiativer for koordinering av arealpolitikken
 - Fortsatt direkte press på industrien (eierskapskille og langsiktige kontrakter)

Hva kan forventes videre?

- Energy Roadmap 2050 sent i 2011
 - Fullstendig omlegging av energisystemet?
- Kommissjonen forventer allerede omfattende endringer (energiscenarier til 2030)
 - Nedjustering økonomisk vekst og energiforbruk
 - Nytt referansescenario: reduksjon i anvendelse av fossile brenslere (også gass som følge av mer effektiv kraftproduksjon)
 - Nedgang i bruk av gass som primær energikilde
 - Massiv vekst i onshore og offshore vind samt PV
- Forventninger fra industrien (Eurelectric)